

## 8. ΕΙΔΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ/ΞΕΝΕΣ ΛΕΞΕΙΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

### Ειδική Ορολογία

#### 1. Κριτήριο 15968

**Εκφώνηση:** Να εντοπίσεις πέντε λέξεις ή φράσεις που ανήκουν σε ειδικό λεξιλόγιο και να δικαιολογήσεις την παρουσία τους.

*Η γλωσσική κοινότητα ως έννοια περιγράφει το σύνολο των ατόμων που έχουν την ίδια μητρική γλώσσα. Τα άτομα αυτά διαφέρουν από άλλα τα οποία μιλούν μια ορισμένη γλώσσα ως «ξένη» (μη μητρική), κυρίως ως προς τους όρους εκμάθησης της γλώσσας. Όταν αναφερόμαστε στη μητρική γλώσσα, μιλάμε για «γλωσσική κατάρκτηση», γιατί λαμβάνουμε υπόψη μας ότι τα άτομα μιας κοινότητας έχουν μάθει τη γλώσσα μέσα στο στενότερο (οικογενειακό) και ευρύτερο (κοινωνικό) περιβάλλον και έχουν διαμορφώσει ό,τι ονομάζουμε «γλωσσικό αίσθημα».*

*Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι φυσικά και βαθμιαία τα άτομα αυτά έχουν κατακτήσει έναν συγκεκριμένο γλωσσικό κώδικα, στον οποίο έχουν ενσωματωθεί νοοτροπίες, στάσεις, πολιτικο-κοινωνικές αντιλήψεις, πολιτιστικό υπόβαθρο. Για παράδειγμα, η ευρύτατη χρήση των υποκοριστικών της Ελληνικής («βάλε λίγο λεμονάκι στη σουπίτσα σου», «είχε κάτι λεφτουδάκια κι αγόρασε ένα οικοπεδάκι στο Σούνιο») ή η βιωματική φόρτιση λέξεων, όπως το φιλότιμο ή η λεβεντιά, προϋποθέτουν τη γλωσσική κατάρκτηση της Ελληνικής ως μητρικής γλώσσας. Η κατάρκτηση της γλώσσας συνδέεται προφανώς με την παιδική ηλικία, δηλαδή πώς μαθαίνει ο άνθρωπος τη μητρική του γλώσσα, όταν είναι παιδί. Έτσι, παιδική ηλικία και γλωσσική κατάρκτηση αντιμετωπίζονται συνήθως από κοινού.*

*Αντίθετα, όταν αναφερόμαστε στη γνώση μιας ξένης γλώσσας, μιλάμε για «μάθηση της γλώσσας», που σημαίνει τη γνώση μίας ή περισσότερων άλλων γλωσσών πέραν της μητρικής. Η γνώση μιας ξένης γλώσσας προϋποθέτει, επίσης, την κατάρκτηση ενός βασικού μηχανισμού παραγωγής και κατανόησης της ξένης γλώσσας. Διαφέρει, όμως, στη χρήση που κάνει το άτομο αυτό, ειδικά, στη σωστή εφαρμογή των κανόνων της ξένης γλώσσας και στην έκφραση των ποικίλων λεπτών αποχρώσεων και βιωμάτων που μεταφέρονται με τη χρήση της.*

*Κάθε γλώσσα, λοιπόν, συνιστά μια ιδιαίτερη οργάνωση και έκφραση της αντικειμενικής πραγματικότητας. Είναι ένας νέος κόσμος. Γι' αυτό είναι πολύ δύσκολο, αν όχι ακατόρθωτο, να κατακτηθεί σε όλη του την έκταση από άτομα που δεν ανήκουν σε αυτόν εξαρχής, από τα πρώτα δηλαδή χρόνια της ζωής τους, τα οποία είναι καθοριστικά για τη γλωσσική τους συγκρότηση.*

**Απάντηση:** Πέντε λέξεις – φράσεις που ανήκουν σε ειδικό λεξιλόγιο (της Γλωσσολογίας): «γλωσσική κοινότητα», «γλωσσική κατάρκτηση», «γλωσσικό αίσθημα», «γλωσσικός κώδικας», «μάθηση της γλώσσας».

Το Κείμενο είναι απόσπασμα από επιστημονικό σύγγραμμα που εισάγει τον αναγνώστη στις βασικές αρχές της θεωρητικής Γλωσσολογίας και γι' αυτό υπάρχουν ειδικοί όροι αυτής της επιστήμης. Στον επιστημονικό λόγο, αποδίδονται με σαφήνεια και διευκρινίζονται τα νοήματα των βασικών όρων κάθε επιστήμης. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι όροι παρουσιάζονται μέσα σε εισαγωγικά και στη συνέχεια επεξηγούνται.

## 2. Κριτήριο 14436

**Εκφώνηση:** Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση στην πρόταση που βασίζεται στο Κείμενο 1. Μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή.

*Ο ορισμός της UNESCO που αποδέχεται η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατατάσσει ως «αναλφάβητα τα άτομα που δεν είναι ικανά να διαβάσουν και να γράψουν κατανοώντας μια απλή και σύντομη έκθεση γεγονότων σχετική με την καθημερινή τους ζωή». Δεν έχουν δυνατότητα να γράψουν μία επιστολή, να συμπληρώσουν ένα έντυπο, να διαβάσουν ένα λογαριασμό ή έναν τηλεφωνικό κατάλογο. Μορφές αναλφαβητισμού είναι: ο οργανικός, ο λειτουργικός, ο τεχνολογικός ή ψηφιακός, και εκείνος των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. [...]*

*Οι επιπτώσεις από την αδυναμία εξάλειψης του οργανικού και τη διατήρηση του λειτουργικού αναλφαβητισμού αφορούν την εκπαιδευτική, κοινωνική, οικονομική, πολιτική και πολιτιστική ζωή στη χώρα μας. Ανισότητες στην εκπαίδευση εντοπίζονται μεταξύ αναπτυγμένων και υπανάπτυκτων χωρών, μεταξύ διαφορετικών περιφερειών στην ίδια χώρα, μεταξύ του ανδρικού και γυναικείου πληθυσμού, μεταξύ διαφόρων ηλικιακών ομάδων, μεταξύ εργαζομένων και ανέργων, μεταξύ ειδικευμένων και ανειδίκευτων κατά κλάδο απασχόλησης, μεταξύ διαφοροποιημένων εισοδηματικά κοινωνικών στρωμάτων και επαγγελματικών ομάδων, μεταξύ διαφόρων οικογενειακών τύπων και κοινωνικών κατηγοριών ή τάξεων. Οι ανισότητες αυτές ευθύνονται για τη διαιώνιση του αναλφαβητισμού με οδυνηρές επιπτώσεις σε άτομα και ευρύτερες κοινωνικές ομάδες. Στη συνέχεια, ο ίδιος ο αναλφαβητισμός αναπαράγει τις εκπαιδευτικές, επαγγελματικές και κοινωνικές ανισότητες και συχνά καταδικάζει ικανά άτομα στο περιθώριο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. [...]*

**Ο όρος «λειτουργικός αναλφαβητισμός» (2<sup>η</sup> παράγραφος) λειτουργεί στο πλαίσιο του Κειμένου ως:**

- α) σχήμα υπερβολής
- β) ειδικό λεξιλόγιο
- γ) ρηματικό σύνολο
- δ) κειμενικό είδος

**Απάντηση:** Το β.

### 3. Κριτήριο 20290

**Εκφώνηση:** Να επισημάνεις τρεις ειδικούς όρους στο Κείμενο 1 και να αιτιολογήσεις τη χρήση τους από τη συγγραφέα.

#### *Ψηφιακός αναλφαβητισμός*

Με τον όρο ψηφιακός αναλφαβητισμός εννοούμε την έλλειψη δεξιοτήτων που χρειάζεται να έχει κάποιος, ώστε να ζήσει, να εκπαιδευτεί και να εργαστεί σε μια κοινωνία όπου η επικοινωνία και η πρόσβαση στην πληροφορία αυξάνεται σημαντικά μέσω ψηφιακών τεχνολογιών, όπως το διαδίκτυο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και οι κινητές συσκευές.

Σαφώς η ψηφιακή γνώση συμβάλλει στην ανάπτυξη της κριτικής μας ικανότητα, όταν είμαστε αντιμέτωποι με πληθώρα πληροφοριών, και μπορεί ν' αναπτυχθεί σε δυο άξονες: Ο πρώτος άξονας είναι η επικοινωνία, καθώς το να επικοινωνείς ψηφιακά, να εκφράζεις απόψεις και ιδέες, να θέτεις ερωτήματα, να διατηρείς το σεβασμό και να χτίζεις εμπιστοσύνη είναι το ίδιο σημαντικό με την επικοινωνία αυτοπροσώπως. Ο δεύτερος άξονας αφορά πρακτικές ικανότητες στη χρήση τεχνολογίας για την πρόσβαση, διεύθυνση, διαχείριση και δημιουργία πληροφοριών με έναν ηθικό και βιώσιμο τρόπο. Και οι δυο άξονες προϋποθέτουν συνεχή εκμάθηση, εξαιτίας των ασταμάτητων νέων ενημερώσεων-εξελιξέων των εφαρμογών. Όμως, ο μελλοντικός μας εαυτός θα μας ευχαριστήσει, αν κρατήσουμε την ψηφιακή μας ζωή σε τάξη!

Η ψηφιακή γνώση είναι από τις αρχές της πολύ σημαντική, αν είναι πχ. κάποιος σπουδαστής, μαθητής, όμως θα είναι ακόμα σημαντικότερη, όταν κάποιος εισαχθεί στον επαγγελματικό κόσμο. Στον εργασιακό χώρο θα ζητηθεί να υπάρχει αλληλεπίδραση με άτομα σε ψηφιακή βάση, να γίνεται χρήση πληροφοριών και ανάπτυξη νέων ιδεών και προϊόντων συνεργατικά. Πάνω από όλα θα πρέπει κάποιος να διατηρήσει την ψηφιακή του ταυτότητα και ευζωία, καθώς το ψηφιακό τοπίο θα συνεχίζει να αλλάζει με γρήγορους ρυθμούς.

Ο 21ος αιώνας απαιτεί από τους ανθρώπους των σύγχρονων κοινωνιών να αποκτήσουν εμπειρία πάνω στην χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας. Οι πληροφορίες αυτές έχουν συμβάλει στη δημιουργία μιας ψηφιακής κουλτούρας. Η ολοένα αυξανόμενη θέση αυτής της κουλτούρας στην ζωή των ανθρώπων έχει οδηγήσει τους ερευνητές στην αποδοχή της ιδέας ότι πλέον οι άνθρωποι ζουν μέσα σε μια κοινωνία της πληροφορίας. Οι τεχνολογίες αυτής της κοινωνίας έχουν γίνει αναπόσπαστο μέρος των καθημερινών δραστηριοτήτων. Πλέον, η πληροφορία δεν είναι διαθέσιμη στο χαρτί, όπως συνέβαινε στο παρελθόν, αλλά διατίθεται σε ψηφιακή μορφή και διαδίδεται μέσω του Διαδικτύου με ποικίλους τρόπους πχ. Cloud. Διάφορες έρευνες που έχουν προσανατολιστεί στην μελέτη του ψηφιακού αναλφαβητισμού τονίζουν ότι σημασία για τον άνθρωπο δεν έχει τόσο να μάθει να διαχειρίζεται τις τεχνολογίες της κοινωνίας πληροφορίας, όσο να καλλιεργήσει μια κριτική στάση απέναντι στη χρήση τους αλλά και στην πληροφορία που αυτές παρέχουν, ώστε η γνώση που θα δημιουργηθεί να είναι έγκυρη και να μπορεί να διαμοιραστεί εύκολα.

**Απάντηση:** Λέξεις ή φράσεις του Κειμένου 1 που αποτελούν όρους ειδικού λεξιλογίου:

- Ψηφιακός αναλφαριθμητισμός (τίτλος)
- Μέσα κοινωνικής δικτύωσης (παράγραφος 1)
- Ψηφιακή γνώση (παράγραφος 2)
- Cloud (παράγραφος 4)
- Διαδίκτυο (παράγραφος 4)

Η ύπαρξη ειδικού λεξιλογίου είναι δικαιολογημένη από τη συντάκτρια, επειδή το κείμενο αποτελεί επιστημονική μελέτη που αφορά το συγκεκριμένο αντικείμενο (ψηφιακός αναλφαριθμητισμός), οπότε ως κείμενο επιστημονικού λόγου οφείλει να χρησιμοποιήσει ειδικό λεξιλόγιο για να εξηγήσει, να τεκμηριώσει και να διασαφηνίσει τα επιστημονικά συμπεράσματα. Το Κείμενο έτσι αποκτά εγκυρότητα και αντικειμενικότητα.

#### 4. Κριτήριο 14685

**Εκφώνηση:** Να εντοπίσεις στο Κείμενο 1 τρεις (3) λέξεις ή / και εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου που χρησιμοποιεί η συντάκτρια του. Πώς συμβάλλει αυτή η γλωσσική επιλογή στη διαμόρφωση του ύφους του Κειμένου;

*Η εφηβεία είναι η περίοδος της ζωής του ανθρώπου στην οποία συντελούνται οι σωματικές αλλαγές της ήβης, διαμορφώνεται η ταυτότητα του φύλου και του εαυτού κι οριστικοποιείται το πέραςμα στην ενήλικη ζωή. Όπως όλοι γνωρίζουμε, η θλίψη, η απαισιοδοξία, η υπερευαισθησία στην κριτική, η ντροπή και η ενοχή χαρακτηρίζουν την περίοδο αυτή, κάνοντάς μας να αναρωτηθούμε εάν και πότε η κατάθλιψη αποτελεί μία φυσιολογική εκδήλωση της εφηβείας ή εάν εντάσσεται στα πλαίσια του παθολογικού και αποτελεί ψυχιατρική διαταραχή.*

*Έρευνες αποδεικνύουν ότι η εφηβεία είναι μια περίοδος ανάπτυξης όπως όλες οι άλλες και ότι η μετάβαση στην ενήλικη ζωή μπορεί να ολοκληρωθεί σχετικά ομαλά, άρα η εμφάνιση συμπτωμάτων κατάθλιψης παραπέμπει σε διαταραχή της ψυχικής υγείας.*

*Τα σημερινά ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα περιγράφουν την εικόνα της εφηβικής κατάθλιψης, όπως αυτήν των ενηλίκων, τονίζοντας όμως κάποιες ουσιαστικές διαφορές. Η πιο βασική διαφορά είναι ότι ο έφηβος μπορεί να παρουσιάσει ευερέθιστη διάθεση, αντί του συνήθους καταθλιπτικού συναισθήματος. Κυριαρχεί ο αρνητισμός, η απαισιοδοξία και οι συγκρούσεις με συνέπεια να διαταράσσονται οι διαπροσωπικές του σχέσεις στην οικογένεια και στο σχολείο. Ο έφηβος αποφεύγει δραστηριότητες, που άλλοτε τον ευχαριστούσαν ή που απαιτούν αυξημένα επίπεδα ενεργητικότητας εκ μέρους του, προβάλλοντας ως αιτία τη σωματική κόπωση, αλλά επιδεικνύοντας και μία έλλειψη ενδιαφέροντος, μία πλήξη. Συχνά, τα παιδιά και οι έφηβοι αδυνατούν να εκφράσουν λεκτικά τα συναισθήματά τους κι αντί αυτού παραπονούνται για σωματικές ενοχλήσεις, όπως πονοκέφαλο, κοιλόπονο κλπ. Λόγω πτώσης της αυτοεκτίμησης, εμφάνισης φόβων, αλλά και δυσκολιών στη συγκέντρωση της προσοχής, η επίδοσή τους στο σχολείο μειώνεται απότομα. Ο παράλογος φόβος του εφήβου να πάει*



σχολείο – κυρίως όταν έως πρότινος είχε καλές επιδόσεις – η λεγόμενη σχολική φοβία ή σχολική άρνηση, είναι μία άλλη έκφραση της κατάθλιψης. Το ίδιο συμβαίνει και με τις διαταραχές της διαγωγής, που αφορούν επί μακρόν συστηματική καταπάτηση των δικαιωμάτων των άλλων ή παραβίαση των κοινωνικών κανόνων (επιθετικότητα, σκασιαρχεία, κλοπές, ψέματα, καταστροφές, χρήση ουσιών).

Η εφηβική κατάθλιψη σε άλλες χώρες συναντάται στο 5-10% του πληθυσμού. Στην Ελλάδα δεν έχουν γίνει πολλές σχετικές έρευνες, αλλά υπολογίζεται ότι 1 στους 5 παιδιά και εφήβους που παραπέμπονται στα παιδοψυχιατρικά τμήματα μπορεί να παρουσιάζει καταθλιπτικά συμπτώματα. Οι ραγδαίες κοινωνικές αλλαγές των τελευταίων δεκαετιών, όπως ο υπερπληθυσμός των πόλεων, η διάλυση της οικογένειας, η προοπτική της ανεργίας έχουν συμβάλει στην αύξηση της συχνότητας εμφάνισης της κατάθλιψης και στη μείωση του μέσου όρου ηλικίας πρώτης εμφάνισής της. Εμφανίζεται πολύ συχνότερα στα κορίτσια από ό,τι στα αγόρια, κάτι που, εν μέρει, ερμηνεύεται από τη θεωρία των στερεοτύπων του φύλου. Οι γονείς, συχνά, θεωρούν ότι πρόκειται για τα συνήθη χαρακτηριστικά της εφηβικής περιόδου και δε δίνουν τη δέουσα σημασία. Άλλωστε, φαίνεται ότι παρατηρούν και ανησυχούν περισσότερο για εξωτερικευμένες διαταραχές της συμπεριφοράς, παρά για την πραγματική συναισθηματική κατάσταση του παιδιού τους. [...]

**Απάντηση:** Τρεις λέξεις ή εκφράσεις του ειδικού λεξιλογίου της συντάκτριας είναι:

- «ψυχιατρικά διαγνωστικά συστήματα»
- «διαταραχές της διαγωγής»
- «καταθλιπτικά συμπτώματα»

Οι όροι αυτοί είναι σύμφωνοι με τον επιστημονικό χαρακτήρα του Κειμένου, το οποίο περιγράφει το ψυχιατρικό φαινόμενο της εφηβικής κατάθλιψης και επιδιώκει να το ερμηνεύσει πολύπλευρα. Πέραν τούτου, το ύφος το οποίο διαμορφώνεται στο κείμενο από τη χρήση του λεξιλογίου αυτού είναι τυπικό, επίσημο, αυστηρό. Η συντάκτρια επιθυμεί να αναδείξει κυρίως τη σοβαρότητα του θέματος, το οποίο πραγματεύεται και να «ζητήσει» από τους αναγνώστες του μελετήματός της να του δώσουν τη δέουσα προσοχή.

## 5. Κριτήριο 14950

**Εκφώνηση:** Στο Κείμενο αξιοποιείται εξειδικευμένο επιστημονικό λεξιλόγιο. Να καταγράψεις 4 ενδεικτικούς όρους και να δικαιολογήσεις τη χρήση τους στο συγκεκριμένο απόσπασμα.

Παρότι στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια τα ποσοστά είναι μειωμένα, η εφηβική παραβατικότητα και βίαιη συμπεριφορά δεν έχουν εκλείψει και δεν έχουν πλήρως προληφθεί. [...]

Η εντατική επιτήρηση και οι αυστηρές ποινές ή τιμωρίες είναι μια από τις πιο συχνά υιοθετούμενες πρακτικές για την αντιμετώπιση των παραβάσεων και των βίαιων συμπεριφορών και παρότι προξενούν αρχική εγγήγορη σε ατομικό και κοινοτικό επίπεδο, διαθέτουν ελάχιστη αποτελεσματικότητα. Στο ίδιο μήκος κύματος, μηδαμινή αποτελεσματικότητα σε μακροπρόθεσμο επίπεδο έχουν και οι εκφοβιστικού

τύπου παρεμβάσεις που περιλαμβάνουν παρουσίαση της ενδεχόμενης τρομακτικότητας των συνεπειών που υφίστανται οι έφηβοι παραβάτες εντός ή εκτός φυλακής σε περίπτωση σύλληψής τους. Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί και ο σημαντικός ρόλος των μέσων μαζικής ενημέρωσης τα οποία συνήθως επιλέγουν να προβάλλουν περισσότερο αντίστοιχες πρακτικές παρά εμπειρικά βασισμένες ή τεκμηριωμένες θεραπείες. Μάλιστα, οι αναλυτές Petrosino και συνεργάτες βρήκαν ότι πρακτικές σαν τις παραπάνω οι οποίες παρουσιάζουν με θεωρητικό και προειδοποιητικά εκφοβιστικό τρόπο τις συνέπειες μιας ενδεχόμενης φυλάκισης ή μιας παραδειγματικής τιμωρίας σε περίπτωση παραβατικότητας συμπεριφοράς συνδέονται με αυξημένα ποσοστά παραβατικότητας στο μέλλον. Η σειρά αυτής της έρευνας αναδεικνύει ακόμη περισσότερο την ανάγκη πρόληψης της εφηβικής παραβατικότητας. [...] Τα περισσότερα σχετικά προληπτικά μοντέλα εφαρμόζονται σε οικογενειακό ή σχολικό επίπεδο. [..]

Το πρόγραμμα *Promoting Alternative Thinking Strategies* (PATHS) αποτελεί ένα πολυετές και πολυεπίπεδο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα το οποίο μπορεί να υλοποιείται από εκπαιδευτικούς και άλλους ειδικούς αγωγής υγείας. Το PATHS περιλαμβάνει εξάσκηση σε κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες σε παιδιά Δημοτικού και μπορεί να εφαρμοστεί από την Α' έως και την Ε' Δημοτικού. Οι εκπαιδευτικοί διεξάγουν ομαδικές συναντήσεις παιδιών διάρκειας 20 και 30 λεπτών με συχνότητα τρεις φορές την εβδομάδα μαθαίνοντας στα παιδιά να εντοπίζουν, να αντιμετωπίζουν και να ρυθμίζουν συναισθήματα, ενώ ταυτόχρονα τα παιδιά διδάσκονται να αντιλαμβάνονται την οπτική των άλλων και να επιλύουν τις δυσκολίες τους με τους άλλους μέσω δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων. Το PATHS έχει εφαρμοστεί με αποτελεσματικό τρόπο σε γενικά και ειδικά σχολεία. Τα αποτελέσματα της αξιολόγησής του έδειξαν μείωση της επιθετικότητας, των προβλημάτων συμπεριφοράς, της κατάθλιψης καθώς και αυξημένο αυτοέλεγχο.

**Απάντηση:** Λέξεις εξειδικευμένου επιστημονικού λεξιλογίου είναι (ζητούνται τέσσερα από αυτά): εφηβική παραβατικότητα, εντατική επιτήρηση, σε μακροπρόθεσμο επίπεδο, πρόληψη της εφηβικής παραβατικότητας, προληπτικά μοντέλα, πρόγραμμα *Promoting Alternative Thinking Strategies* (PATHS), σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα, ειδικούς αγωγής υγείας, κοινωνικοσυναισθηματικές δεξιότητες, μέσω δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων, γενικά και ειδικά σχολεία, αυτοέλεγχος.

Με τη χρήση επιστημονικής ορολογίας το Κείμενο ενισχύεται ως προς την εγκυρότητά του, οπότε και ο αποδέκτης πείθεται ευκολότερα. Επιπλέον, ενισχύεται και η ακρίβεια – σαφήνεια των νοημάτων.

### Ξένες λέξεις

#### **1. Κριτήριο 15931**

**Εκφώνηση:** Τι εξυπηρετούν, κατά τη γνώμη σου, τα εισαγωγικά στη φράση «ψηφιακοί ιθαγενείς» στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1, και τι η χρήση της ξενικής λέξης σक्रολάροντας στη 2<sup>η</sup> παράγραφο του κειμένου;

Υπήρχε ζωή και πριν από το Google; Για την Generation Z, πάντως, όχι. Τους λένε Zoomers, γενιά του TikTok και είναι όσοι γεννήθηκαν από το 1996 έως το 2016. Για την ακρίβεια, λοιπόν, οι μεγαλύτεροι από αυτούς ήταν μόλις δύο ετών, όταν ο Λάρι Πέιτζ και ο Σεργκέι Μπριν ίδρυσαν την Google σε ένα γκαράζ του Μένλο Παρκ στην Καλιφόρνια. Γι' αυτό και οι Zoomers είναι γέννημα-θρέμμα του διαδικτύου, «ψηφιακοί ιθαγενείς» όπως χαρακτηρίζονται, αφού ο κόσμος πριν από την εποχή των «έξυπνων» κινητών τηλεφώνων είναι γι' αυτούς σαν να μην υπήρξε ποτέ.

Η γενιά Z θεωρεί την τεχνολογία αναπόσπαστο κομμάτι της ανθρώπινης ζωής, προέκταση του εαυτού της. Γι' αυτό, άλλωστε, και το 58% από όσους ανήκουν σε αυτή τη γενιά δηλώνουν ότι δεν αντέχουν περισσότερες από τέσσερις ώρες χωρίς διαδίκτυο. Έρευνες έχουν δείξει ότι εννέα στους δέκα Zoomers θεωρούν αποδεκτό να χρησιμοποιούν το τηλέφωνό τους ακόμα και μέσα στο μπάνιο. Κάθε ένας από αυτούς θα περάσει σχεδόν έξι χρόνια της ζωής του στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αφού αυτή η δραστηριότητα απορροφά περισσότερο χρόνο από ό,τι το φαγητό, το διάβασμα και η κοινωνικοποίηση μαζί. Σε μια γενιά που είναι πάντα σε σύνδεση στο διαδίκτυο, οι τέσσερις στους δέκα δεκαεξάχροδες παραδέχονται ότι προτιμούν να βρίσκονται με τους φίλους τους μέσω κάποιας συσκευής παρά από κοντά. Αλλά και όταν βρεθούν στον ίδιο χώρο, τουλάχιστον οι μισοί ομολογούν ότι αυτό που κάνουν είναι να κάθονται σιωπηλοί, καθώς ο καθένας κοιτάζει την οθόνη του κινητού του. Οι Zoomers περνούν τόσο πολύ χρόνο σκρολάροντας, ώστε αυτό επηρεάζει πλέον την ίδια τους τη φύση. Έχει διαπιστωθεί, για παράδειγμα, ότι οι φοιτητές της Ιατρικής σήμερα δυσκολεύονται με τα ράμματα, αφού δεν έχουν συνηθίσει να χρησιμοποιούν τα χέρια τους στην καθημερινότητα, παρά κυρίως για να χειριστούν τη δυσδιάστατη οθόνη.

**Απάντηση:** Η φράση «ψηφιακοί ιθαγενείς» παρατίθεται σε εισαγωγικά, γιατί δηλώνει πλέον έναν τυπικό όρο με τον οποίο προσφωνείται η γενιά των Zoomers στην εποχή μας. Είναι όρος ευρηματικός, αντιπροσωπευτικός και παραστατικός, που αναδεικνύει τη νοοτροπία των σημερινών χρηστών του Διαδικτύου, είναι σαν να έχουν γεννηθεί με αυτό, οπότε αποτελεί κατά κάποιο τρόπο τη φυσική τους κοιτίδα. Η ξενική λέξη «σκρολάροντας» αποτελεί τόσο εύχρηστο πλέον λεξιλογικό τύπο στο λεξιλόγιο του Διαδικτύου και των χρηστών του, ακούγεται τόσο μοντέρνα και επίκαιρη, ώστε κρατά μορφολογικά τη ρίζα της, το ρήμα scroll = κυλίω, την προσαρμόζει όμως στην ελληνική γραμματική, κατασκευάζοντας μια μετοχή για πολλούς παραστατική – για άλλους αποκρουστική. Όπως και να έχει, η παρουσία αυτής της λέξης, όπως και άλλων ξένης προέλευσης, προσδίδει στο κείμενο παραστατικότητα και ενισχύει την ρεαλιστική απόδοση των πληροφοριών.

## 2. Κριτήριο 17158

**Εκφώνηση:** Να επιλέξεις και να μεταφέρεις στο απαντητικό σου φύλλο τη σωστή απάντηση για την παρακάτω πρόταση, η οποία βασίζεται στο Κείμενο 1 (μία μόνο από τις τέσσερις προτεινόμενες απαντήσεις είναι ορθή):

**Η παρουσία αρκετών λέξεων ξένης προέλευσης στο Κείμενο 1 συνδέεται με:**

α. το είδος του κειμένου (άρθρο)



- β. την πρόθεση του συντάκτη του κειμένου να προβάλει ένα πιο μοντέρνο πρόσωπο
- γ. το θέμα που πραγματεύεται το κείμενο
- δ. την πρόθεση του συντάκτη του κειμένου να ευαισθητοποιήσει τους αναγνώστες

### Έφηβοι στην πρίζα

Πριν από περίπου δέκα με δώδεκα χρόνια, ο κόσμος άλλαξε. Ο κόσμος των κινητών τηλεφώνων, έστω. Κυκλοφόρησαν τα iPhone και το σύστημα Android, η οθόνη αφής αντικατέστησε τα παραδοσιακά πλήκτρα, η σύνδεση στο ίντερνετ έγινε δεδομένη πολυτέλεια και τα socialmedia εξελίχθηκαν σε ένα παγκόσμιο σπίτι. Κάπως έτσι τα 122 εκατ. τηλέφωνα που πουλήθηκαν το 2007 έφτασαν μια δεκαετία αργότερα στο 1,5 δισεκατομμύριο. Είναι τα χρόνια που τα παιδιά που γεννήθηκαν στην αυγή της νέας χιλιετίας αποκτούσαν την πρώτη τους προσωπική συσκευή.

Είναι η γενιά των σημερινών εφήβων, την οποία οι κοινωνιολόγοι ονομάζουν Generation Z, η πρώτη γενιά που δεν έχει μνήμες από έναν κόσμο χωρίς ίντερνετ, είναι τα παιδιά που έμαθαν από νωρίς πώς είναι να χτυπάει ένα κινητό τηλέφωνο στο σπίτι, είναι τα παιδιά που εξοικειώθηκαν από μικροί με τις οθόνες και σήμερα διαμορφώνουν την προσωπικότητά τους μέσα από τα προφίλ τους στα socialmedia.

Την ίδια ακριβώς στιγμή που τα «έξυπνα» τηλέφωνα άρχισαν να εξαπλώνονται, άρχισε να παρατηρείται και μια σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά των εφήβων. Σύμφωνα, λοιπόν, με μια αμερικανική έρευνα («Monitoring the Future») φαίνεται ότι οι σημερινοί έφηβοι βγαίνουν έξω πολύ λιγότερο, δεν επιδιώκουν τις κοινωνικές συναναστροφές, αλλά ούτε και την ανεξαρτησία τους από την πατρική οικογένεια, ενώ εμφανίζονται απρόθυμοι να εμπλακούν συναισθηματικά μεταξύ τους. Η έρευνα έδειξε, επίσης, ότι μετά το 2007 (ημερομηνία κυκλοφορίας του πρώτου iPhone) οι έφηβοι σαν να άλλαξαν ξαφνικά γνώμη και άρχισαν να απαντούν όλο και συχνότερα καταφατικά στην ερώτηση αν νιώθουν μοναξιά. Προφανώς ένιωθαν. Κι ως αντάλλασσαν όλη τη μέρα μηνύματα. Γιατί τελικά βρίσκονταν μόνοι στο δωμάτιό τους.

Για τους σημερινούς εφήβους το κινητό σπάνια κλείνει. Ή και ποτέ. Οι περισσότεροι κοιμούνται δίπλα του. Η μέρα τους τελειώνει με μια ματιά στην οθόνη και αρχίζει με τον ίδιο τρόπο. Ακόμα και όταν οι έφηβοι βρίσκονται μεταξύ τους, τα τηλέφωνα τους δεν κρύβονται στις τσέπες ή στις τσάντες τους. Στο τραπέζι της καφετέριας τα smartphones είναι ακουμπισμένα δίπλα στο ποτήρι του καθενός και πολλές φορές μάλιστα χρησιμοποιούνται, γιατί υπάρχει σε εξέλιξη μια παράλληλη συζήτηση σε κάποια εφαρμογή ανταλλαγής μηνυμάτων ή γιατί κάποιος έκανε μια ανάρτηση που απαιτεί σχολιασμό ή και απλή παρατήρηση. Ταυτόχρονα, ο φόβος τού να χάνεις τις εξελίξεις και να νιώθεις ότι αποκόπτεσαι από όσα συμβαίνουν αποτελεί ένα κοινωνικό άγχος της εποχής των socialmedia που βασανίζει τους χρήστες του διαδικτύου ανεξαρτήτως ηλικίας, αλλά μπορεί να γίνει εξαιρετικά επώδυνο ειδικά στις πιο ευαίσθητες προσωπικότητες ή στις νεαρές ηλικίες.

Ωστόσο, παρά τις ενδείξεις για τον επιζήμιο χαρακτήρα της εμμονικής σχέσης των εφήβων με τα κινητά τους τηλέφωνα, αλλά και τα ιατρικά προβλήματα που προκαλεί η συχνή τους χρήση και το ακατάπανστο σερφάρισμα (ακτινοβολία, πονοκέφαλοι, ζαλάδες, δυσκολία στον ύπνο κ.ά.), το τελευταίο



που χρειάζεται είναι να φτάσουμε σε σημείο δαιμονοποίησης. Το καινούργιο δυσκολευόμαστε να το αποδεχτούμε. Και παραγνωρίζεται το γεγονός ότι από τα κινητά τηλέφωνα οι έφηβοι έχουν επίσης πολλά να κερδίσουν. Το ζήτημα είναι προφανώς, και ως συνήθως, να βρεθεί ισορροπία. Πώς θα περιοριστεί η ανεξέλεγκτη χρήση αυτής της πανίσχυρης συσκευής. Η ουσία, όμως, είναι ότι τα κινητά τηλέφωνα δεν έχουν για την ώρα καταστρέψει καμία γενιά. Τη διαμορφώνουν. Την έχουν αλλάξει. Όπως έχουν αλλάξει τα πάντα.

**Απάντηση:**

γ

### **3. Κριτήριο 14420**

**Εκφώνηση:** Το Κείμενο 1 έχει πολλές λέξεις που προέρχονται από την αγγλική γλώσσα. Δικαιολόγησε την επιλογή του δημοσιογράφου με κριτήρια:

- α. το μέσο που δημοσίευσε το κείμενο,**
- β. το κοινό στο οποίο απευθύνεται,**
- γ. την ιδιότητα του συνεντευξιαζόμενου.**

**[Συνάντηση με έναν ράπερ]**

Το κείμενο που ακολουθεί είναι συνέντευξη που πήρε ο δημοσιογράφος Γιάννης Πανταζόπουλος από το Φίλιππο Γιαγκούλη, γνωστό ράπερ. Η συνέντευξη δημοσιεύτηκε στις 5.11.2019 στη Lifo<sup>1</sup>.

Πριν από λίγες μέρες, βρέθηκα στη Θεσσαλονίκη και συνάντησα έναν από τους διασημότερους Έλληνες ράπερ, τον Φίλιππο Γιαγκούλη, ευρέως γνωστό ως FY. Πέρασα αρκετές ώρες μαζί του και τον πέτυχα στη φάση της ηχογράφησης του νέου του άλμπουμ. Η καθημερινότητά του είναι πλέον τελείως διαφορετική. Εμφανίσεις, φωτογραφίσεις, στούντιο, περιοδείες, συνεντεύξεις, είναι μερικές από τις νέες υποχρεώσεις που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου του. [...]

Μετρώντας, ήδη, στο ενεργητικό του πλήθος hits, όπως το «Δε με θέλουν», το οποίο έχει αγγίξει τα 21 εκατομμύρια views, θυμάται ότι ξεκίνησε να ασχολείται με τη ραπ περίπου από τα 15 του. Σήμερα έχει γίνει δημοφιλής, επειδή τραγουδάει και ραπάρει σε μια νέα αργκό που έχει επινοήσει ο ίδιος, γεγονός που του έχει αποφέρει εκατομμύρια views στο YouTube και τεράστια επιτυχία στους χώρους όπου εμφανίζεται.

Όσες ώρες είμαστε μαζί, είναι χαμογελαστός, ευδιάθετος, λέει συνεχώς «bro» και «αδερφέ», αλλά η λέξη «Prince» είναι αυτή που τον χαρακτηρίζει. Παρατηρώ ότι βρίσκεται διαρκώς σε κίνηση και εκπέμπει θετική ενέργεια. Τις στυλιστικές επιλογές τις κάνει μόνος του και αγοράζει ό,τι του αρέσει, π.χ. την τσάντα Louis Vuitton που είχε μαζί του, αλλά και το κόσμημα Gucci που κρεμόταν στο λαιμό του. Αργότερα,

---

<sup>1</sup> Η LiFO είναι εβδομαδιαίος δωρεάν έντυπος οδηγός πόλης που μοιράζεται σε επιλεγμένα σημεία σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και άλλες μεγάλες πόλεις της Ελλάδας. Το LIFO.gr ξεκίνησε ως ιστότοπος του εντύπου, αλλά πλέον περιλαμβάνει ειδήσεις, πολιτιστικά θέματα, ρεπορτάζ και έρευνες, οδηγό πόλης, αγορά, και ενότητα με βίντεο.

ακούμε μερικά από τα νέα του μουσικά κομμάτια. Κατά τη διάρκεια της ακρόασης χορεύει στους ρυθμούς των hits και με την ολοκλήρωσή τους περιμένει να του πεις τη γνώμη σου.

«Όποιος πιστεύει ότι είναι εύκολη η παραγωγή ενός άλμπουμ, δεν ξέρει τι του γίνεται. Όπως η δουλειά του δημοσιογράφου έχει τις δυσκολίες της, έτσι και η δική μας έχει τις δικές της. Όποιος διαφωνεί, προτείνω να αλλάζουμε για μια ημέρα, για να δει αν θα αντέξει τις κρίσεις πανικού» λέει και συμπληρώνει: «Με σκληρή δουλειά μπορείς να πετύχεις τα πάντα. Και θεωρώ ότι αν έχεις δουλέψει μέσα σου, στο τέλος έρχονται τα χρήματα, η επιτυχία και η δόξα. Βέβαια, η επιτυχία είναι κάτι που δεν συγχωρείται από ανθρώπους που δεν έχουν κατορθώσει τίποτα στη ζωή τους, ειδικά από αυτούς που βρίσκονται στην ίδια ηλικία μ' εμένα».

Τις περισσότερες μέρες της εβδομάδας ακολουθεί πιστά το αμερικανικό ωράριο και, όπως εξηγεί, κοιμάται στις οκτώ το πρωί και ξυπνά στις έξι το απόγευμα. Μου βάζει να ακούω συνεχώς κομμάτια του Αμερικανού ράπερ Lil Wayne, από τον οποίο έχει επηρεαστεί πάρα πολύ λόγω της συνοδείας ηλεκτρικής κιθάρας και της χρήσης του Auto-Tune. Ποιο πιστεύει ότι είναι το συστατικό της επιτυχίας; «Δεν μπορώ να μιλήσω για τους άλλους, μόνο για μένα. Προσωπικά, θεωρώ σημαντική την αυθεντικότητα. Να είσαι 1.000% ο εαυτός σου. Αυτήν τη στιγμή η ραπ είναι το πιο επιτυχημένο μουσικό είδος».

Όσον αφορά τις αιτιάσεις ορισμένων για το κατά πόσο οι εκπρόσωποι της ραπ αποτελούν σωστά πρότυπα για τους νέους, υποστηρίζει: «Πρώτα απ' όλα, είναι τεράστια τιμή να είσαι πρότυπο για τη νεολαία. Επίσης, ανήκω σ' εκείνους που δεν επιλέγουν να έχουν στίχους χυδαίους ή να προβάλλουν σεξιστικά υπονοούμενα. Από κει και πέρα, η μουσική μου είναι αποτέλεσμα ερεθισμάτων, συνειρμών, γεγονότων και στιγμών της καθημερινότητας. Για μένα η ραπ είναι τέχνη και μέσο έκφρασης.»

Για τον Φίλιππο, όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν έχοντας έναν σκοπό στη ζωή τους. Εκείνος ευτύχησε να γνωρίσει πολύ νωρίς την επιτυχία και τα τραγούδια του να γίνουν η αφορμή ακόμα και για πολιτικά σχόλια.

**Απάντηση:** Το Κείμενο 1 έχει πολλές λέξεις που προέρχονται από την αγγλική γλώσσα, διότι:

α. Το κείμενο έχει δημοσιευτεί στην εφημερίδα Lifo, η οποία εκτός από οδηγός πόλης έχει και διαδικτυακή παρουσία, οπότε δικαιολογείται η χρήση ανάλογων λέξεων που ανταποκρίνονται σε ένα επίπεδο λόγου πιο σύμφωνο στη λογική του διαδικτυακού λόγου (λόγος υβριδικός, με στοιχεία γραπτού και προφορικού λόγου και με μεγαλύτερη γλωσσική χαλαρότητα).

β. Το κοινό στο οποίο απευθύνεται, καθώς είναι τραγουδιστής της ραπ μουσικής, είναι νεανικό (προφανώς το κοινό αυτό επισκέπτεται διαδικτυακά ιστοσελίδες τύπου της Lifo), χρησιμοποιεί στην προφορική ομιλία λέξεις της αγγλικής γλώσσας, οπότε το ύφος λόγου με αυτές τις λέξεις γίνεται πιο οικείο και φιλικό.

γ. Ο συνεντευξιζόμενος είναι τραγουδιστής της ραπ μουσικής και χρησιμοποιεί ανάλογες λέξεις στα τραγούδια του. Άλλωστε, και ο ίδιος είναι νέος σε ηλικία.

#### 4. Κριτήριο 17200

**Εκφώνηση:** Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση στην παρακάτω διατύπωση:

Η ελληνική απόδοση του ξενικού όρου «τρυκ», στην 1<sup>η</sup> παράγραφο, θα μπορούσε να είναι:

- α) κωμικό στοιχείο
- β) συναίσθημα
- γ) τέχνασμα
- δ) βελτίωση

**[Γέλιο, ειρωνεία και η τέχνη του απόλυτου κωμικού]**

Το ακόλουθο, ελαφρώς διασκευασμένο, απόσπασμα από το βιβλίο του Δημήτρη Πολυχρονάκη «Πιερότοι ποιητές στην εποχή της παρακμής. Το γέλιο ως επιθανάτιος ρόγχος», εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2015.

Το 1855 ο Charles Baudelaire εξέδωσε μια πραγματεία για την τέχνη του κωμικού με τον τίτλο «Περί της ουσίας του γέλιου και γενικά περί του κωμικού στις πλαστικές τέχνες» [...]. Σαν παράδειγμα σχετικού γέλιου ο Baudelaire φέρνει την καθ' όλα κοινότοπη περίπτωση του ανθρώπου που σκοντάφτει και πέφτει στο δρόμο, σκορπώντας με την πτώση του το γέλιο στους υπόλοιπους διαβάτες και περαστικούς. Το παράδειγμά του [...] διαθέτει μια διαχρονική αξία, καθώς η αιφνίδια πτώση του άλλου – είτε από σκόνταμμα, είτε από τρικλοποδιά, είτε από το γλίστρημα σε κάποια μπανανόφλουδα– αποτελεί ένα κλασικό «τρυκ» για την πρόκληση γέλιου στις πάσης φύσεως φαρσοκωμωδίες. Με μια ευρύτερη έννοια, θα λέγαμε ότι η σκηνή που περιγράφει ο Baudelaire αποτελεί την «πρωταρχική σκηνή» κάθε γέλιου, δεδομένου ότι η κωμωδία και η σάτιρα έχουν θεμελιωθεί πάνω σε ένα αντίστοιχο θέαμα που μας κάνει να γελάμε με τα παθήματα των άλλων, δηλαδή με την πτώση που επιφέρει κάποια ελαττωματική πτυχή του χαρακτήρα τους όπως η φιλαργυρία, η δεισδαιμονία, η μισανθρωπία, ο νεοπλουτισμός, η υποχονδρία κτλ.

**Απάντηση:**

γ

#### 5. Κριτήριο 33120

**Εκφώνηση:** Τι εξυπηρετούν, στο σύνολό τους, οι ξενικές λέξεις (αυθεντικές ή ελληνοποιημένες) που περιλαμβάνονται στον τίτλο του άρθρου του BBC, που παρατίθεται στη 2η παράγραφο του Κειμένου 1;

**[Ο διάλογος ... τότε και τώρα]**

Το κείμενο αντλήθηκε από το Διαδίκτυο, από τον ιστότοπο [www.iefimerida.gr](http://www.iefimerida.gr), δίνεται συντομευμένο και ελαφρά διασκευασμένο για τις ανάγκες της εξέτασης.

Έναν ενδιαφέροντα παραλληλισμό των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, με την αγορά στις αρχαιοελληνικές πόλεις-κράτη κάνει σε άρθρο του BBC, ο Νέιθαν Ντιφόρ με τίτλο: «Θα τουίταρε ο

*Πλάτων; Ο αρχαίος ελληνικός οδηγός για τα social media». Σε αυτό, αναπτύσσει τη σκέψη του πως η ανοικτή επικοινωνία ιδεών, στα πλαίσια της αρχαίας αγοράς, δεν διαφέρει και πολύ από τη σημερινή σφαίρα των social media.[...]*

**Απάντηση:** Στον τίτλο του άρθρου του Νέιθαν Ντιφόρ, που φιλοξενείται στο BBC, περιλαμβάνεται η ελληνοποιημένη λέξη (θα) τουίταρε (από το αγγλικό tweet = σφυρίζω, κελαηδώ) που σημαίνει «θα πραγματοποιούσε κάποια ανάρτηση» και η αγγλική λέξη social media (= Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης). Οι λέξεις αυτές συναντώνται συχνότατα στο σύγχρονο λεξιλόγιο (και στον προφορικό και στο γραπτό λόγο) και επομένως αναδίδουν μια αίσθηση μοντερνισμού, ενώ ταυτόχρονα είναι οικείες σε πολλούς ανθρώπους, πράγμα που σημαίνει ότι ελκύουν ευκολότερα κάθε δυνητικό αναγνώστη του άρθρου του Ντιφόρ.



# αθιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ